

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

§. I. An quælibet lex inducat obligationem conscientiae?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

non necessario consequentibus declaratione veritatis, de illis discurrendum secundum doctrinam traditam à n. 211. nimirum ea non dependere ex natura rei ab acceptatione populi, sed solum ex voluntate legislatoris, ubi est rationabilis,urgens, & gravis causa in contrarium, cujus ratio ibidem data est. de his vero, quæ necessario consequuntur censet Cardenas *cit. dissert. 1. n. 235.* peccari, non acceptandò illa, in quantum prohibitoria sunt.

231. Rationem dat, quia supposita declaratione Romanæ Cathedræ, formaliter, vel virtualiter docentis ea objecta esse illicita, eo ipso manent prohibita: ergo cum necessario acceptari debeat declaratio ex n. priori; eò ipso debet necessario acceptari prohibitio. Idem dicendum, ait, de illis decretis, quod attinet ad prohibitionem docendi, & propugnandi propositiones damnatas; quia jure naturæ prohibitum est, docere tanquam licita ea, quæ sunt certò illicita. Sed ex hoc solum sequitur, quòd supposita declaratione Romanæ Cathedræ, objecta illa maneant prohibita jure naturali, & divino, non autem Ecclesiastico: Nam ea declaratio non affert Pontifici necessitatem ea specialiter etiam jure humano prohibendi; quæ jure naturali, & divino vetita sunt.

232. Quoad alteram partem de his decretis, in quantum pœnalia sunt, omnino dicendum, valde probabile esse; leges Ecclesiasticas in quantum pœnales, ubi populus ex rationabili, gravi, & urgente necessitate resistit, ex benigna legislatoris mente non obligare, nisi deducantur etiam secundum quod pœnales sunt, in usum; non autem ubi ejusmodi causa deficit. Ratio est ex dictis. Cardenas tamen *cit.* licet hoc idem n. 238. probabile censet; n. 240. absolute negat, posse non acceptari hæc decreta, etiam quæ pœnalia, in quantum scilicet sub excommunicatione prohibent, doceri doctrinam reprobam à Cathedra Romana; rationem dat, quia nulla est causa rationabilis ad excludendam eam pœnam; sed hoc ultra non probat; & vix convincenter ostendi potest.

ARTICULUS VII.

An humane leges obligent in conscientia?

233. Non defuerunt, qui dicerent, legem humanam non inducere debitum

Tom. I.

naturale, seu obligationem conscientie, nisi quatenus declarat legem divinam; ite Gerson, & Almainus apud Castropal. p. 1. tr. 3. D. 1. p. 14. n. 1. sed contrarium certum est; imò multi esse de fide docent, ut ostendit, & tenet Cardenas in Crisp. 2. D. 22. n. 13. de quo ambo fuse agunt; & colligi poterit ex dicendis in seqq. Loquuntur autem omnes de lege justa; per quam legitimus Superior obligare intendat etiam naturaliter, seu in conscientia; his præmissis, sit

§. I.

An qualibet lex inducat obligationem conscientie?

234. Videtur dicendum negative; cum plurimæ sint leges pure pœnales, aut solum permissive, quin obligent in conscientia; sic jure gentium permittitur, homines justo bello captos in servitutem redigere; contra injuste occupantem terras alienas bellum movere; legitime solutio primò matrimonio inire secundas nuptias &c. Econtra Castropal. *cit.* cum D. Thoma 1. 2. q. 92. a. 2. ad 1. & q. 93. a. 2. tenet, nullam esse legem veram, justam, & rationabilem, quæ vim obligandi non habeat; quia juris naturalis est, debere parere legitimo superiori, quando ex potestate, sibi, ut superior est, competente, constituit legem veram, justam, rationabilem cum intentione obligandi; & hoc omnino probabilius dicitur, nec obstant, quæ in contrarium instantiæ afferuntur. Nam, ut jam notavimus supra de ratione legis non est, nisi ut aliquos, seu communitatem aliquam liget, eam nempe, quam legislator gravatam vult; boni communis intuitu, ut aliquam actionem præstet, vel omittat; esto cum, in cujus favorem ea lex, alios obligans non stringat, ut manifestum est in multis, utroque jure. Ex his ad particularia descendendò

235. Not. 1. legem, quæ conceditur, quòd in bello justo capti possint in servitutem redigi, non esse legem veram relate ad capientem (sic enim est meræ facultatis, & concessionis) sed relate ad sic captos, & alios, qui prohibentur, ne justum ejusmodi bellatorem in usu sui juris, & facultatis impediant. Sic Respondetur ad omnes casus, quibus

quibus alicuj privilegium, aut facultas aliqua juris dispositione conceditur. Ex hoc sequitur, *per dispositionem* aliquid *permitterem* v. g. (ut evitentur majora mala) eatenus *legem* esse, quatenus gravat, ac obligat alios permittenti subditos, ne permissione utentem perturbent, de quo plura dicam de lege permittente à n. 308. id, quod etiam intelligendum venit de privilegij concessione.

36. Not. 2. *leges etiam merè penales*, esse veras *leges*. Per has enim inducitur obligatio primum *in iudices*, ut ubi boni communis ratio postulat, legum transgressores puniant; deinde *in subditos*, ne justæ pænarum impositioni, & executioni resistant. Ad hoc autem sufficit culpa politica, seu civilis; quo salvatur, quâ ratione *leges* certarum Religionum, quæ in conscientia non obligant ad actum immediate præscriptum; sed tantum ad subeundam pænâ supposita transgressione, *leges* sint. Quando autem *consilium* in l. *Legis virtus. ff. de legibus*. numeratur inter *leges*; eo loco nomen *legis* sumi latè, pro qualibet regula, operantem, ratione suavisiva boni decentis dirigente. Cæterum *consilium* à lege, propriè dicta omnino distingui, diximus à n. 90.

237. Not. 3. Ex eo textu ad Timoth. 1. *justo non est lex posita*; & ad Galat. 5. *si spiritu ducimini, non estis sub lege*: non deduci, nullam humanam legem obligare posse, nisi quatenus declarat legem divinam. Nam eorum verborum sensus alius non est, quàm justos *charitate*, & *spiritu Dei* operari bonum; non autem, timore pænæ; adeoque esto nulla lege alia ducerentur; juxta illud: *oderunt peccare boni virtutis amore*. Cæterum, cum lex non tantum sit, ut metu culpæ, aut pænæ coërceat hominum voluntates à malo, sed etiam (ut diximus in tract. de Incarnat.) ut præbeat materiam virtutis, & laudabilis meriti, dū voluntate legitimi superioris se conformant, etiam justo, & his, qui Spiritu Dei aguntur, meritò lex posita est.

238. Not. 4. Cum dicitur, peccatum esse *dictum, factum*, vel *concupitum contra legem Dei*; non excludi legem humanam; cum etiam transgressio constitutionis humanæ consequenter redundet contra legem Dei. Nam, ut rectè dicitur Lucæ 10. *qui vos spernit* (nimirum legitimos suos præpositos)

me spernit. Et ideo rectius dicitur, quòd Princeps etiam sæcularis (etsi quòd electus sit, habeat à populo, vel subditis) potestatem regendi subditos, electione suppositâ, immediate habeat à Deo. Nam *per me Reges regnant, & conditores legum justa decernunt*, ait Dominus Proverb. 8. & Sap. 6. *Audite Reges, quoniam data est à Domino potestas vobis*. Hinc Paulus ad Rom. 13. *omnis anima potestatibus sublimioribus subdita est*; & quidem ita, ut, si quis tali potestati resistat, Dei ordinationi resistat. Hinc omnino dicendum est, cum legitimus superior legem constituit, quâ velit ejus transgressionem, legi oppositam, esse prohibitam, eo ipso peccare violatione legis; sic enim resistitur divinæ ordinationi, ut dictum est.

239. Et quoniam ex lege aeterna Dei tenemur obedire mandato hominis, in quantum præcipientis, vel prohibentis aliquid ex vi potestatis à Deo datæ, & positâ tali lege humanâ, inobservantia hujus, ab illa aeterna lege graviter prohibita est, etiam cum jactura aeternæ salutis, rectè colligitur, quòd homo possit præcipere aliquid, vel prohibere aliquid, non *directè* sub pænâ damnationis; sed *indirectè tantum*; quatenus ponit sub lege sua actum, vel omissionem debitam, quâ, culpabiliter non positâ, transgressor, vi legis aeternæ, reus fiat illius pænæ. Unde licet homo non cognoscat ea, quæ geruntur in alterius conscientia; nihilominus ab illo potest alius obligari in conscientia ad positionem, vel omissionem actus externi, cum talis obligatio non tendat ad ea, quæ in conscientia fiunt, sed ad ea, quæ externè. Nam ut *externè* fiat, quod præcipitur, plurimum præsertim apud ingenuos, & honesti studiosos potest metus culpæ contra Deum, vel componendi omissionem actus debiti cum lege; cum hoc sit dissonum rectæ rationi.

240. Ex hoc habetur, eo ipso, quòd scilicet quis lædat legem humanam, lædi etiam legem divinam. Nam humanus legislator regit potestate acceptâ à Deo, ut diximus; hinc, cum ipse legem imponit, Deus obligat, ut illa servetur; & pænâ aeternam illis constituit, qui contra eam graviter agunt. Et ideo non faciendò, quod lex humana præcipit, Dei legem violat de parendo justæ legi constitutæ ab eo, qui ad hoc potestatem à Deo habet, non

non violaturus cæteroquin hanc æternam legem Dei, nisi violaretur lex humana.

§. II.

An lex injusta ex parte rei præcepta inducat obligationem conscientia?

§. III.

An lex injusta ex parte præcipientis inducat obligationem conscientia?

241. **T**Riplici de causa lex potest esse *injusta* 1. ex parte rei præcepta, cum præcipit, quod contrarium est bonis moribus, vel bono communi; 2. ex parte præcipientis, cum in eo deficit potestas ferendi talem legem; 3. ex parte subditorum, quando deficit fundamentum, & ratio, propter quam lex illis imponitur; quo posito: Resp. legem *injustam* ex parte rei præcepta, quæ scilicet contraria est juri naturali, & divino, nullam inducere obligationem conscientia. Ratio est, quia hoc ipso non est lex; cum de ratione legis sit, quod justa sit secundum ordinem rectæ rationis, ut dictum est n. 84. alioquin daretur obligatio ad peccatum formaliter. Idem dicendum venit, quando res præcepta adversatur bono communi, cujus utilitas, & commodum, directe intendi debet à lege, ad hoc, ut lex sit, juxta n. 91. Nam in hoc bono directe querendo fundatur potestas legislativa, in quantum pollet virtute inducendi obligationem conscientia, nimirum in ædificationem, non in destructionem, & ruinam Reipublicæ, cujus illi regimen à Deo commissum est.

242. Ex hoc colliges, quando constat per legem conditam, seu potius jussionem ejus, qui alijs præpositus est ad illius Reipublicæ conservationem, principaliter, & directe quæri bonum privatum, cum onere, & detrimento communitatis, nullam induci obligationem conscientia in subditos; sic enim ejus jussio, seu lex, non foret lex; quia non foret *justa* ex parte rei præcepta; tametsi alias ea res præcepta, etiam à subditis executioni data, non esset peccatum. Idem à fortiori sequitur, quando res præcepta directe tendit ad id, quod bono communi positive nocivum est; quod frequenter fit, ubi Præpositi locorum condunt leges directe faventes utilitati Potentiorum, amicorum, consanguineorum, vicissim obsequia præstitutorum &c. magno populi, & majoris partis subditorum detrimento; qualiter fit edictis publicis excludendo externos à vendendis mercibus

Tom. I.

243. **R**esp. negativè; quia lex humana, in quantum inductiva obligationis conscientia, debet procedere à Superiore, quæ tali, hoc est, munito potestate legislativa in tali materia, & respectu talium personarum; ergo dispositio, quæ non procedit à Superiore, quæ tali, non est lex; ergo, ubi talis dispositio est injusta ex parte præcipientis, non inducit obligationem conscientia: excipe tamen, nisi in certis casibus, amore boni communis, hanc potestatem suppleat is, à quo id pendet; qualiter interdum contingit, cum quis occultò laborat impedimento, propter quod est incapax muneris, & officij, quod gerit, dependenter à quo cæteroquin habenti tale munus legitime, talis potestas jure competit, de quo agitur in l. Barbarius ff. de offic. Prætor.

244. Ex hoc defectu multæ hominum dispositiones, quas tanquam leges observari volunt, injustæ, consequenter nullæ sunt, & omni virtute carent in conscientia ligandi eos, in quos feruntur. Cujus ratio est, quia *nulla jurisdictio extendere se potest ultra limites*, ut dicitur l. ult. ff. de jurisdict. omni. jud. Cum enim statutum summat vires à potestate statuentium, per c. à nobis 1. de sent. excommunicat. ubi in disponente, vel statuente non est potestas disponendi, vel statuendi aliquid de tali re, vel in talem personam, dispositio, vel statutum, viribus caret.

245. Et ideo leges sæculares, quæ generatim latae sunt, per se, & ex objecto imponentes onus, seu gravamen, aut derogantes juri acquisito, ad personas, & res Ecclesiasticas se non extendunt; ita Bartolus in l. cunctos populos q. 5. n. 28. C. de SS. Trinitate Andreas Gaill. l. 2. observat. 32. Imola in c. 1. de Summa Trinit. Sylvester V. lex q. 15. Suarez l. de Eccles. immunitate c. 22. & alij communiter. Nam quatenus extendunt se ad personas, & res Ecclesiasticas, injustæ sunt ex parte præcipientis; nimirum defectu potestatis ferendi leges, quibus li-